

РЕШЕНИЕ

№ 26

гр. П., 25.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – П., ТРЕТИ ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на дванадесети януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Андрей Ив. Николов

при участието на секретаря Величка Андреева
като разгледа докладваното от Андрей Ив. Николов Гражданско дело № 20231230101266 по описа за 2023 година
и за да се произнесе, взе предвид следното:

Предявени са искове по чл. 26, ал. 1, предл. 3 и предл. 1 ЗЗД и по чл. 55, ал. 1, предл. 1 от същия закон.

Ищецът – Д. Е. Я., с постоянен адрес в с. Б., общ. П., ул. „С.“ № 5, ЕГН *****, твърди, че между него (като заемополучател) и „И. А. М.“ АД (като заемодател) е бил сключен Договор за паричен заем с № 4135192/03.05.2021 г. Сочи, че на същата дата той (като клиент) е сключил с ответника (като гарант) Договор за предоставяне на гаранция (поръчителство) с № 4135192, по силата на който последният се е задължил да предостави гаранция на заемодателя за изпълнението на неговите задължения по заемната сделка, срещу възнаграждение от 89,88 лв. Счита, че договорът за гаранция е нищожен, защото влиза в колизия с добрите нрави и противоречи на разпоредбите на чл. 19, ал. 4 ЗПК и на чл. 143, ал. 1 ЗЗП. Изтъква, че затова не дължи възнаграждението по него, но го е заплатил на ответната страна. Иска нищожността на гаранционната сделка да бъде прогласена от съда, а недължимо платената сума да му бъде присъдена (съобр. изменението на осъдителния иск, направено по чл. 214, ал. 1, изр. 3, предл. 1 ГПК), ведно със законната лихва, считано от датата на подаването на исковата молба – 27.09.2023 г., до погасяването. Претендира съдебни разноски и предлага в полза на адвоката, който му е предоставил безплатна правна помощ в настоящото производство, да бъде определено съответно възнаграждение.

Ответникът – „Ф. Б.“ ЕООД, със седалище и адрес на управление в гр. С., бул. „Дж. Н.“ № 28, „С. ц.“, ет. 2, офис 40 – 46, ЕИК ***, намира ищцовите претенции за неоснователни, настоява за отхвърлянето им и за присъждане на съдебно-деловодни разходи. Излага доводи, че договорът, оспорван от ищеца, е валиден, защото не страда от пороците, релевиращи от същия, поради което платеното по него не подлежи на връщане.

Съдът приема следното:

1. По исковете за нищожност на оспорвания договор заради накърняване на добрите нрави и противоречие със закона (чл. 26, ал. 1, предл. 3 и предл. 1 ЗЗД):

Недействителността на правните сделки е родово понятие, което обединява всички сделки, имащи недостатък, предвиден в закона, който им пречи да произведат юридическото действие, искано от страните по тях. Нормативната й уредба е с разпоредби от императивен порядък. Нищожността пък е нейната най-тежка форма, доколкото нищожната сделка изначално не поражда ефекта, към който е насочена (вж. по-подробно по тези въпроси *проф. В. Таджер, „Гражданско право на НРБ. Обща част. Дял II“*, изд. „Софи-Р“, 2001 г., стр. 454 и сл.).

С оглед диспозитивното начало в исковия граждански процес (чл. 6 във вр. с чл. 124, ал. 1 ГПК), когато е сезиран с иск за обявяване на нищожността на правна сделка или на отделни клаузи от нея, съдът е обвързан да се произнесе само по релевиращия в исковата молба порок (съобр. *мотивите към Тълкувателно решение № 1/27.04.2022 г. по тълк. д. № 1/20 г., ОСГТК на ВКС*).

В практически аспект е възможно една сделка (или клауза от нея) едновременно да страда от няколко порока, всеки от които да обуславя нищожността й, и всички те да са заявени от ищеца по съдебен път. Тогава ще става въпрос за първоначално обективно съединяване на искове (чл. 210, ал. 1 ГПК), понеже всяко различно основание за нищожност представлява основание на отделен иск (вж. *Определение № 494/05.08.2011 г. по ч. гр. д. № 267/11 г., IV г. о. на ВКС*). В такава ситуация кумулативното разглеждане на исковете ще е допустимо, ако с уважаването на всеки от тях ще се постигнат различни правни последици за страните (вж. *Решение № 245/31.10.2011 г. по гр. д. № 1189/10 г., II г. о. на ВКС*). В случай, че подобен правен интерес не е обоснован от ищеца, обективното съединяване на исковете за нищожност ще е от евентуален тип, при което уважаването на един от тях (т. е. на едно от изтъкнатите основания) ще изключи необходимостта от произнасянето по останалите (вж. *Решение № 97/08.02.2013 г. по т. д. № 196/11 г., I т. о. на ВКС*). Логиката е, че така ще се постигне резултатът, преследван от ищцовата страна, и съответно няма да съществува правнолегитимен интерес от разглеждането и на другите пороци за нищожност, защото ефектът от съдебното прогласяване на нищожността поначало е еднакъв при всичките й основания (чл. 34, ал. 1 ЗЗД).

Тъй като определянето на основанията на предявения иск и на юридическата квалификация на правата и на възраженията, заявени от страните, е в прерогативите на съда, сезиран със спора (чл. 146, ал. 1, т. 1 и т. 2 ГПК), точно той разполага и с правомощието да извършва преценка за съотношението, в което се намират помежду си съединените иски, без да е обвързан от изявлението на ищеца в тази връзка (вж. *Решение № 527/21.06.2010 г. по гр. д. № 1363/09 г., IV г. о. на ВКС*).

Копие на сочения от ищеца заеман договор е приобщено към доказателствения материал и от съдържанието му е видно, че:

- „И. А. М.“ АД, действащо като заемотател, се задължава да предостави на ищцовата страна, в качеството ѝ на заемополучател, паричен заем от 200 лв.;
- уговорена е и възнаградителна лихва;
- срокът за погасяването на заема е 12 седмични вноски.

С доклада по делото, на основание чл. 146, ал. 1, т. 3 и т. 4 ГПК, е отделен за ненуждаещ се от доказване признатият от страните факт за сключването на процесния договор за гаранция помежду им.

Копие от оспорваната сделка също е част от доказателствената съвкупност и от него допълнително се изяснява, че:

- ответното дружество е гарантирало към „И. А. М.“ АД изпълнението на задълженията на ищецът, произтичащи от заемния договор;
- за тази услуга ищецът следва да заплати на ответника възнаграждение от 89,88 лв., посредством 12 равни седмични вноски;
- плащането на възнаграждението на гаранта трябва да се прави към заемотателя, тъй като гарантът го овластява за това.

От справка, направена от съда, съгласно чл. 23, ал. 6 във вр. с чл. 34, ал. 2 ЗТРРЮЛНЦ, по партидата на дружеството ответник, на интернет-страницата на Търговския регистър при Агенцията по вписванията, става ясно, че неговият едноличен собственик на капитала е заемотателят „И. А. М.“ АД.

Изискването правните сделки да съответстват на добрите нрави, за да бъдат валидни, предполага известна еквивалентност на насрещните престации на страните, когато става дума за един двустранен договор. Явното несъответствие в престациите е основание за извода, че добрите нрави са накърнени, което води до нищожност (вж. *Решение № 452/25.06.2010 г. по гр. д. № 4277/08 г., I г. о. на ВКС*, *Решение № 615/15.10.2010 г. по гр. д. № 1208/09 г., III г. о. на ВКС* и *Определение № 126/27.01.2014 г. по гр. д. № 903/12 г., IV г. о. на ВКС*). Иначе казано, когато съществува очевидна нееквивалентност между предоставената услуга и уговорената цена, се нарушава принципът на добросъвестност при участие в облигационните отношения. В този смисъл добрите нрави поставят предел на волята на страните досежно уговарянето на насрещните престации.

Сегашната хипотеза се отнася до потребителски паричен заем на ниска стойност

(200 лв.) и за кратък период (12 седмици). Заемополучателят е физическо лице, встъпващо в тази облигационна обвързаност, с цел задоволяване на лични нужди от парични средства, докато заемот е търговец, който сключва такива договори по занятие (т. е. те са част от професионалната му търговска дейност). Възнаграждението (89,88 лв.), което заемополучателят трябва да плати на гаранта за обезпечението на заема, представлява 44,94 % от заетата сума. Гаранцията за изпълнението на задълженията на заемополучателя се предоставя от търговско дружество, което не само е одобрено от заемот, но се явява и такова, което напълно се контролира и управлява от него, като дори той приема плащанията на възнаграждението на гаранта.

Тези характеристики на договорната връзка между страните, преценени на плоскостта на принципните положения, очертани по-горе, ясно насочват, че атакуваният договор е натоварен с функции, излизащи извън присъщия му ефект да обезпечи покритие на риска от неплащане на задълженията на заемополучателя, срещу което последният да плати на гаранта разумна цена. Цената, уговорена в тази връзка, не е съизмерима с риска, който носи гарантът, а създава реални предпоставки за неоснователното му обогатяване, както и за такова на заемот. Ето защо се налага и логичната констатация, че така пряко се нарушава принципът на справедливостта, което е в директна колизия с добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД.

В обобщение на казаното трябва да се подчертае, че първата от обективно евентуално съединените ищцови претенции е основателна, поради което не подлежи на разглеждане по същество втората такава, която е ориентирана към идентичен процесуален резултат, но на друго основание – за нищожност на същия договор по чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, заради противоречието му със закона.

2. По иска за присъждане на недължимо платената сума (чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД):

Поначало уважаването на тази искова претенция е детерминирано от кумулативното наличие на две предпоставки – 1/ предаване от ищеца и съответно получаване от ответника на материалното благо, което е предмет на иска, и 2/ начална липса на основание за имуществено размястване от такъв порядък (вж. в този смисъл *Постановление № 1 от 28.05.1979 г., Пленум на ВС*).

Според справка, отразяваща погасяванията относно задълженията на ищеца по процесния договор за гаранция (предоставена от ответника), ищецът е извършил плащане на възнаграждението на ответника от 89,88 лв.

Абсолютната недействителност на договора, даващ регламентация на визираното вземане, показва, че то всъщност не се дължи.

Ето защо и осъдителният иск подлежи на уважаване.

3. По съдебните разноски и държавната такса за делото:

Исходът от спора предоставя право на съдебни разноси само на ищцовата страна (чл. 78, ал. 1 ГПК).

Съдебно-деловодните разходи, извършени от ищеца, включват заплатената държавна такса по делото, която е 100 лв.

Ищецът е получил безплатна правна помощ в производството пред настоящата инстанция. На адвоката, който я е предоставил – М. В. М. от Адвокатска колегия – гр. П., с адрес на кантората в гр. П., бул. „П. ш.“ № 81, ет. 3, ап. Б, трябва да бъде присъдено възнаграждение (чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАдв.). То е 480 лв. и е определено, по реда на чл. 38, ал. 2 ЗАдв. във вр. с чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. на Висшия адвокатски съвет. Тъй като адвокатът, на когото се присъжда това възнаграждение, е регистриран по реда на ЗДДС, съобразно представеното копие на удостоверение за регистрация, издадено от органите на Националната агенция по приходите, в него е включен и дължимият ДДС (вж. *Определение № 280/14.06.2018 г. по ч. гр. д. № 1704/18 г., IV г. о. на ВКС, Определение № 216/19.06.2018 г. по т. д. № 1587/17 г., II т. о. на ВКС и Определение № 429/19.07.2018 г. по ч. т. д. № 1673/18 г., II т. о. на ВКС*).

Ръководейки се от изложените съображения, Районен съд – гр. П., Гражданско отделение, Трети състав

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА, на основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД, **за нищожен Договор за предоставяне на гаранция (поръчителство)** с № 4135192/03.05.2021 г., сключен между **Д. Е. Я.**, с постоянен адрес в с. Б., общ. П., ул. „С.“ № 5, ЕГН ***** (като клиент) и **„Ф. Б.“ ЕООД**, със седалище и адрес на управление в гр. С., бул. „Дж. Н.“ № 28, „С. ц.“, ет. 2, офис 40 – 46, ЕИК *** (като гарант), **поради накърняване на добрите нрави.**

ОСЪЖДА „Ф. Б.“ ЕООД, със седалище и адрес на управление в гр. С., бул. „Дж. Н.“ № 28, „С. ц.“, ет. 2, офис 40 – 46, ЕИК ***, **да заплати на Д. Е. Я.**, с постоянен адрес в с. Б., общ. П., ул. „С.“ № 5, ЕГН *****, **следните суми:**

- **89,88 лв.**, на основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД – **недължимо платено възнаграждение по Договор за предоставяне на гаранция (поръчителство)** с № 4135192/03.05.2021 г., сключен **между последния** (като клиент) **и първото** (като гарант), **ведно със законната лихва**, считано от датата на подаване на исковата молба – 27.09.2023 г., до погасяването, и

- **100 лв.**, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК – **съдебни разноси**, дължими за производството по делото.

ОСЪЖДА, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв., „**Ф. Б.**“ ЕООД, със седалище и адрес на управление в гр. С., бул. „Дж. Н.“ № 28, „С. ц.“, ет. 2, офис 40 – 46, ЕИК ***, да заплати на адвокат **М. В. М.** от Адвокатска колегия – гр. П., с адрес на кантората в гр. П., бул. „П. ш.“ № 81, ет. 3, ап. Б, сумата от **480 лв.**, представляваща възнаграждение за безплатната правна помощ, която последният е оказал на ищцовата страна по делото.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните, пред Окръжен съд – гр. Благоевград, в 2-седмичен срок, считано от връчването на препис, с въззивна жалба, която се подава чрез Районен съд – гр. П..

Съдия при Районен съд – П.: _____